

Autoriõigused

Autoriõigusega seotud üldised kaalutlused

Autoriõigus kaitseb kirjandus-, teadus- ja kunstiteoseid lubamatu kasutamise eest. Autoriõigusega on kaitstud järgmised subjektid:

1. ilukirjandus-, publitsistika-, poliitika-, haridusalased jms kirjalikud teosed;
2. draama- ja muusikalised draamateosed;
3. tarkvara
4. audiovisuaalsed teosed;
5. fotograafiateosed;
6. kunstiteosed;
7. arhitektuuriteosed;
8. teaduslikud ja populaarteaduslikud kirjalikud ja kolmemõõtmelised teosed jne.

Autoriõigus teosele tekib teose loomisega. Autoriõiguse tekkimiseks ning teostamiseks ei nõuta teose registreerimist, deponeerimist või muude formaalsuste täitmist. Seega pole õige järeldada, et tähis © annab autoriõiguse kaitse.

Teisalt ei ole © märgi kasutamine keelatud ning mõnel juhul võib antud tähisel olla positiivne informeeriv mõju (tähist © kasutatakse koos loomise aasta ning autori nimega, näiteks © 2013 Jim Jungle). Kui tähis © on juba loominguks lisatud, pole lubatud seda eemaldada.

Autoriõiguse tekkimiseks on vajalik, et looming täidaks järgmised kriteeriumid:

1. originaalsus;
2. kunsti või teaduse valdkonnas;
3. väljendatud mingis objektiivses vormis;
4. on selle vormi kaudu tajutav ning reprodutseeritav kas vahetult või mingi tehnilise vahendi abil.

Autoriõigused kehtivad Euroopa Liidus autori eluaja (isiklikud ja varalised õigused) ja 70 aastat peale tema surma (vaid varalised õigused).

Autori isiklikud õigused

Autori isiklikud õigused hõlmavad:

1. õigust autorsusele: autoril on õigus esineda üldsuse ees teose loojana ja nõuda teose loomise fakti tunnustamist teose autorsuse seostamise teel tema isiku ja nimega teose mis tahes kasutamisel;
2. õigust autorinimele: autoril on õigus otsustada, millisel viisil peab olema tähistatud autori nimi teose kasutamisel - kas autori kodanikunimega, autorimärgiga, varjunimega (pseudonüümiga) või ilma nimeta (anonüümselt);
3. õigust teose puutumatusse: autoril on õigus teha ise või lubada teha teistel isikutel teoses endas, tema pealkirjas (nimetuses) või autorinime tähistuses mis tahes muudatusi ning õigus vaidlustada ilma autori nõusolekuta tehtud muudatusi;
4. õigust teose lisadele: autoril on õigus lubada lisada oma teosele teiste autorite teoseid (illustatsioone, eessõnasid, järelsõnasid, kommentaare, selgitusi, uusi osasid jms);

5. õigust autori au ja väärkuse kaitsele, mis annab autorile õiguse vaidlustada mis tahes moonutusi ja teisi ebatäpsusi teoses endas, selle pealkirjas või autorinime tähistamises ning autorile või tema teosele antud hinnanguid, mis kahjustavad autori au ja väärkust;
6. õigust teose avalikustamisele: autoril on õigus otsustada, millal teos on valmis üldsusele esitamiseks;
7. õigust teose täiendamisele: autoril on õigus oma avalikustatud teost täiendada ja parandada;
8. õigust teos tagasi võtta: nõuda teose kasutamise lõpetamist;
9. õigust nõuda oma autorinime kõrvaldamist kasutatavalt teoselt.

Autori varalised õigused

Autori varalised õigused on üleantavad kas üksikute õigustena või õiguste kogumina, kas tasu eest või tasuta. Autori varalised õigused hõlmavad:

1. reprodutseerida oma teost (õigus teose reprodutseerimisele). Reprodutseerimiseks loetakse teosest või teose osast ühe või mitme ajutise või alalise koopia otsest või kaudset tegemist mis tahes vormis või mis tahes viisil;
2. levitada oma teost või selle koopiaid (õigus teose levitamisele). Levitamiseks loetakse teose või selle koopia omandiõiguse üleandmist või üldsusele kasutada andmist mis tahes viisil, sealhulgas rentimist ja laenutamist, välja arvatud arhitektuuriteose ja tarbekunstiteose rentimine ja laenutamine. Pärast autori poolt või tema loal teose koopia esmamüüki või omandiõiguse muul viisil üleandmist Euroopa Liidu liikmesriigis või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigis lõpeb käesolevas punktis nimetatud õigus. Peale seda võib teose koopiat Euroopa Liidu liikmesriigis või Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigis edasi levitada autori nõusolekuta. Autorile kuulub ainuõigus lubada või keelata oma teose koopia rentimist ja laenutamist üldsusele ka juhul, kui õigus teose levitamisele on lõppenud;
3. tõlkida oma teost (õigus teose tõlkimisele);
4. teha teosest kohandusi (adaptsioone), töötlusi (arranžeringuid) ja teisi töötlusi (õigus teose töötlemisele);
5. koostada ja välja anda oma teoste kogumikke ja süstematiseerida oma teoseid (õigus teoste kogumikele);
6. teost avalikult esitada kas elavas või tehniliselt vahendatud ettekandes (õigus avalikule esitamisele);
7. teost üldsusele näidata (õigus teose eksponeerimisele). Teose eksponeerimine tähendab teose või tema koopia näitamist kas vahetult või filmi, slaidi, televisiooni või mis tahes muu tehnilise vahendi või protsessi abil;
8. edastada teos radio, televisiooni ja satelliidi kaudu ning taasedastada kaabellevivõrgu kaudu, samuti suunata teos üldsusele muude tehnikavahendite vahendusel, (õigus teose edastamisele);
9. teha teos üldsusele kättesaadavaks sellisel viisil, et isikud saavad teoseid kasutada nende poolt individuaalselt valitud kohas ja ajal (õigus teose üldsusele kättesaadavaks tegemisele);
10. teostada oma arhitektuurne projekt seaduses ettenähtud korras;
11. teostada oma disaini-, tarbekunstiteose jms projekt.